

กลุ่มเกษตรกรจั่งจั่น

อำเภอกันทรวิชัย

จังหวัดมหาสารคาม

ประเภท
กลุ่มเกษตรกร
ทฤษฎีใหม่

คู่มือตัวอย่างความสำเร็จการประยุกต์ใช้
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ร่วมกับมูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานงบประมาณ กระทรวงมหาดไทย กองทัพอากาศ และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้จัดให้มีการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2 ในปี 2552 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ตัวอย่างความสำเร็จของบุคคล ชุมชน และองค์กรภาครัฐและธุรกิจที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตการพัฒนาชุมชน และการบริหารจัดการองค์กรจนประสบความสำเร็จ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

จากการประกวดผลงานฯ ที่ผ่านมา กลุ่มเกษตรกรมัยยังยืนอำเภอกันทรวิชัย ได้รับรางวัลจากการประกวดในประเภทกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเหมาะสมที่จะเป็นตัวอย่างให้แก่บุคคลทั่วไปที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ความสำเร็จ สำนักงาน กปร. จึงพิจารณาเห็นสมควรให้ กลุ่มเกษตรกรมัยยังยืน อำเภอกันทรวิชัย เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยในเบื้องต้น สำนักงาน กปร. ได้จัดพิมพ์หนังสือคู่มือตัวอย่างความสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นคู่มือให้ผู้ที่สนใจได้เข้าใจและมองเห็นภาพการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและส่วนรวม

สุดท้ายนี้ สำนักงาน กปร. ขอขอบคุณ กลุ่มเกษตรกรมัยยังยืน อำเภอกันทรวิชัย เป็นอย่างยิ่งที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล และรูปภาพในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือตัวอย่างความสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเล่มนี้ จะเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและดำรงตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

สำนักงาน กปร.

กลุ่มเกษตรกรจั้งจัน อำเภอกันทรวิชัย

ข้อมูลกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม : กลุ่มเกษตรกรมัยยังยืนอำเภอกันทรวิชัย

ปีที่เริ่มดำเนินการ : 2550

จำนวนสมาชิก : 50 คน

ลักษณะสินค้าและบริการ : ข้าวกล้อง ข้าวฮาง เมล็ดพันธุ์ข้าว พันธุ์ไม้ และพืชผักสวนครัว

สถานที่ตั้ง : เลขที่ 43 หมู่ 2 บ้านดอนแดง ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

โทรศัพท์ : 08 9618 4075 (นายคำพันธ์ เหล่าวงษ์ ประธานกลุ่ม)

คู่มือตัวอย่างความสำเร็จ

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จุดเริ่มต้นความสำเร็จ

เริ่มต้นเมื่อปี 2542 ได้มีการรวมกลุ่ม “เครือข่ายเกษตรกรรวมทางเลือกภาคอีสาน” โดยมีสมาชิก จำนวน 10 ครอบครัว ต่อมาในปี 2543 - 2546 กลุ่มได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนของเกษตรกรรายย่อย จังหวัดมหาสารคาม จึงได้ดำเนินการขุดสระ ปรับพื้นที่การเกษตร จัดระบบน้ำ พันธุ์ไม้ และพันธุ์สัตว์ ประชุมหมุนเวียนกันทุกเดือน และศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำเกษตรกรรมยั่งยืน

แรงบันดาลใจในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในปี 2550 ได้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรในอำเภอกันทรวิชัย เป็นกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ที่เน้นการแปรรูปข้าว เพื่อกำหนดราคาและขายเองโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง จากนั้นได้รับการคัดเลือกให้เป็นเครือข่ายศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดมหาสารคาม และได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จนเป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทำเกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ และการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน ซึ่งมีผู้สนใจเข้าศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง,
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555

ความพอประมาณ

เริ่มต้นด้วยสมาชิกที่มีความพร้อมดำเนินงานและขยายผลไปเรื่อยๆ โดยไม่
กำลังทุนและแรงงานที่มี พึ่งตนเองให้มากที่สุด ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นในเรื่อง
ปัจจัยการผลิต เช่น ผลิตปุ๋ยและสารขับไล่แมลงใช้เอง ทำจากน้อยไปหามากตามกำลัง
ของตนเอง ตั้งเป้าหมายอย่างเป็นไปได้

คู่มือตัวอย่างความสำเร็จ

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความมีเหตุผล

เน้นให้สมาชิกพิจารณาผลลัพธ์ที่จะเกิดในอนาคตก่อนที่จะดำเนินการใดๆ เช่น ดูสภาพพื้นที่ ฤดูกาล และชนิดของพืชก่อนที่จะปลูกพืชผักต่างๆ และคำนึงถึงเรื่องการคุ้มทุน

การมีภูมิคุ้มกันที่ดี

มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและมีการเตรียมความพร้อมถึงปัญหาและผลกระทบที่อาจจะเกิดในอนาคต เช่น มีการออมทรัพย์ในกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกัน มีแหล่งน้ำเพียงพอเมื่อเกิดภาวะฝนแล้ง เป็นต้น

ความรู้

มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการทำแปลงเกษตร ทฤษฎีใหม่เสมอๆ อีกทั้งมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากสมาชิกสู่บุคคลที่สนใจ

คุณธรรม

สมาชิกในกลุ่มมีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน มีความเพียรพยายามเอื้ออาทรต่อกัน ลดละอบาย मुख อีกทั้งมีการแลกเปลี่ยนผลผลิต จำหน่ายและแบ่งปันในชุมชน โดยยึดคุณธรรมเป็นหลัก นอกจากนี้ สมาชิกในกลุ่มมีกิจกรรมผ้าป่าพืชผักในวันประชุมกลุ่ม เพื่อนำผลผลิตไปช่วยเหลือชุมชน

การบริหารจัดการกลุ่ม

กลุ่มเกษตรกรมัยยังยืนอาเภอกันทรวิชัยจัดตั้งเมื่อปี 2550 และจดทะเบียนกลุ่มปี 2553 มีแนวความคิดในการรวมกลุ่มกันเพื่อให้สมาชิกทุกคนทำเกษตรยังยืนแบบผสมผสานปลอดสารพิษ ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพปรับปรุงดิน โกลบฟาง ใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก น้ำหมักจุลินทรีย์ น้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง ปลูกพืชหมุนเวียน ลด ละ เลิก สารเคมีในแปลงเกษตรอนุรักษ์ ปรับปรุงพันธุกรรมท้องถิ่น (พืชผัก ข้าว สัตว์เลี้ยง ฯลฯ) โดยมีการบริหารจัดการกลุ่มให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่ม

- 1) เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิดสมาชิกให้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดำรงชีพอย่างเพียงพอ
- 2) เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกได้พึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง มีความสามัคคี มีคุณธรรม
- 3) เพื่อให้มีการพัฒนาครอบครัว ชุมชน สังคม เสียสละ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4) เพื่อระดมทุน สร้างนิสัยการออมให้กับสมาชิก (สร้างธนาคารกลุ่ม) มีกองทุนให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมได้คล่องตัวตามระบบเกษตรยังยืน
- 5) เพื่อสร้างเครือข่ายเกษตรกร ให้ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 6) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานของผู้สนใจทั่วไป

คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอกันทรวิชัย
- 2) เป็นผู้ศรัทธาและเชื่อมั่นในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต จริยธรรม เสียสละ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
- 4) เป็นผู้ที่มีที่ดินเป็นของตนเองและต้องทำเกษตรกรรมยั่งยืน
- 5) มีความพร้อมเสียค่าสมัครจำนวน 10 บาท ลงหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น หุ้นละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 50 หุ้น และฝากออมทรัพย์เดือนละ 100 บาท

คณะกรรมการกลุ่ม

คณะกรรมการกลุ่มมีจำนวน 12 คน วาระ 2 ปี เมื่อครบกำหนด จะดำเนินการคัดเลือกใหม่ในวันประชุมใหญ่ประจำปี โดยคณะกรรมการคนเดิมสามารถเป็นสมาชิกได้อีกตามมติของสมาชิก และแบ่งการบริหารงานกลุ่มออกเป็น 5 ฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายควบคุม/การผลิต
2. ฝ่ายประชาสัมพันธ์
3. ฝ่ายการตลาด
4. ฝ่ายบัญชี/การเงิน
5. ฝ่ายตรวจสอบ/ประเมินผล (บุคคลภายนอก 1 คน)

การบริหารจัดการเงิน

ด้านแหล่งเงินทุน มาจากการระดมหุ้นออมทรัพย์ รายเดือน เงินฝาก ดอกเบี้ยเงินฝาก เงินค่าสมัคร และดอกเบี้ยเงินกู้สมาชิก รวมถึงเงินบริจาคและเงินสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ

ด้านการฝากเงินและกู้เงิน มีการรับฝากเงินออมและปล่อยเงินกู้ในวันประชุมประจำเดือน และระดมหุ้นในวันประชุมใหญ่ประจำปี โดยคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 2 บาทต่อเดือน วงเงินไม่เกิน 10,000 บาท

ด้านการปันผล มีการจัดสรรผลกำไรทุกสิ้นปี โดยปันผลให้คณะกรรมการร้อยละ 10 สมทบกองทุนร้อยละ 10 ปันผลให้แก่สมาชิกร้อยละ 70 ประกันความเสี่ยงร้อยละ 5 และอื่นๆ ตามที่สมาชิกเห็นสมควรอีกร้อยละ 5

แนวทางการบริหารจัดการ

- รับสมัครเกษตรกรที่ศรัทธาเชื่อมั่นตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่
- เลือกตั้งตัวแทนกลุ่มโดยให้เสนอตนเองหรือสมาชิกเสนอ
- ประชุมกลุ่มรายเดือน โดยหมุนเวียนตามแปลงของสมาชิก เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคนิค ข่าวสาร สถานการณ์เศรษฐกิจภายนอกและภายในกลุ่ม รวมถึงช่วยเหลือและแก้ปัญหาาร่วมกัน
- มีการบันทึกกิจกรรมกลุ่ม (การประชุม การบัญชี และการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่ม)

กิจกรรมของกลุ่ม

- จัดอบรมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่เกษตรกรผู้สนใจ โดยมีการหมุนเวียนใช้แปลงเกษตรของสมาชิกเป็นแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่
- ซื่อปจจัยการผลิตและสิ่งของที่จำเป็นสำหรับสมาชิก เช่น วัตถุดิบผลิตปุ๋ยชีวภาพ น้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง และน้ำหมักจุลินทรีย์ ฯลฯ
- ขายผลผลิตให้แก่สมาชิกกลุ่มก่อนนำไปขาย จัดตลาดนัดจำหน่ายผลผลิตของกลุ่ม (ตลาดนัดปลอดสารพิษ) ได้แก่ ผักสด ผลไม้ ปลา กบ จิ้งหรีด เป็ด ไก่ ฯลฯ
- ระดมหุ้นและเงินออม เพื่อนำมาช่วยเหลือกันภายในกลุ่มและให้กู้ยืมตามความจำเป็น
- ให้ความรู้และข่าวสารแก่สมาชิก จัดการอบรมและศึกษาดูงานเพื่อการพัฒนากลุ่ม

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

- สมาชิกส่วนหนึ่งสังกัดทีมงานของศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ได้จัดอบรมเกษตรกรตามนโยบายรัฐฯ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ปี 2549 - 2552 และบุคคลในโครงการฟื้นฟูและพัฒนากษัตริย์เกษตรกร ปี 2551 จำนวน 33 รุ่น เฉลี่ยรุ่นละ 55 ราย รวม 1,815 ราย สำหรับปี 2553 จัดอบรม 8 รุ่น รุ่นละ 50 ราย รวม 400 ราย
- มีคณะมาศึกษาดูงาน ประมาณ 1,700 ราย (เกษตรกร ชุมชน องค์กร นักเรียน นักศึกษา)

แผนการดำเนินงานพัฒนากลุ่ม

กลุ่มได้มีการวางแผนการพัฒนากลุ่มร่วมกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งและประสิทธิภาพ ดังนี้

แผนการดำเนินงาน	เป้าหมาย
สร้าง/ขยายสมาชิก/กลุ่มเครือข่าย	สมาชิก 50 ราย กลุ่มเครือข่าย 3 กลุ่ม
จัดอบรม/ศึกษาดูงานสมาชิกกลุ่ม	1 ครั้ง/ปี
ประชุมกลุ่ม	ที่แปลงสมาชิก 12 ครั้ง/ปี
จัดตลาดนัดปลอดสารกลุ่ม	1 ครั้ง/สัปดาห์
แปรรูปข้าวกล้อง/ข้าวฮาง	5 ตัน
พัฒนาพันธุ์กรรมข้าวพื้นบ้าน	20 สายพันธุ์

ผลสำเร็จจากการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. โครงการ 1 งาน 1 แส

เป็นการจัดสรรพื้นที่ทำเกษตรผสมผสานในขนาด 1 งาน รับผิดชอบรายได้ 1 แสบบาทต่อปี โดยภายในพื้นที่ดำเนินงานประกอบด้วย การปลูกผักปลอดสารพิษ การขยายพันธุ์พืช และการเลี้ยงสัตว์ (ปลา กบ ไก่ และสุกร) มีรายละเอียดการดำเนินงานต่างๆ ดังนี้

กลุ่มเกษตรกรยังยื่นอำนาจกันทรวิชัย
ประเภทกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่

การปลูกผักปลอดสารพิษ

มีการวางแผนการปลูกพืช/ผักเพื่อให้ได้ผลผลิตต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยศึกษาความต้องการของตลาดและกำลังการผลิตของสมาชิก มีวิธีการปลูกผักปลอดสารพิษดังต่อไปนี้

- 1) การเตรียมแปลง เป็นส่วนสำคัญในการผลิตผักให้มีความสมบูรณ์ แข็งแรง ทนต่อโรค และปลอดภัยโดยทำตามวิธีการทำแปลงแบบถาวร มีวิธีการเตรียมแปลง ดังนี้
 - ขุดดินเพื่อทำแปลงผักลึกประมาณ 25 - 30 เซนติเมตร กว้างประมาณ 1 เมตร ยาวตามต้องการโดยเอาดินที่ขุดออกไว้ข้างแปลง
 - นำฟางหรือใบไม้หรือหญ้าแห้งวางลงในหลุมหนาประมาณ 5 เซนติเมตร แล้วใส่ปุ๋ยหมักประมาณ 10 กิโลกรัมต่อตารางเมตร นำดินที่ขุดออกถมลงหนาประมาณ 5 เซนติเมตร ผสมกากน้ำตาล 3 ช้อนโต๊ะกับน้ำหมักจุลินทรีย์ 8 ช้อน เข้ากับน้ำ 20 ลิตร แล้วรดให้ชุ่ม
 - ทำตามขั้นตอนที่ 2 จนกว่าแปลงจะสูงกว่าพื้นปกติประมาณ 10 เซนติเมตร กลบด้วยฟางแห้งพอประมาณ รดน้ำให้ชุ่ม
- 2) คัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ ภูมิประเทศ และตามฤดูกาลของแต่ละพันธุ์
- 3) พรวนดินที่แปลง คราดให้เรียบ หว่านหรือหยอดเมล็ดพันธุ์ หรือปลูกลงกล้าผักที่แตกใบจริง 3 - 5 ใบ โดยมีระยะห่างระหว่างต้นและแถวประมาณ 10 - 30 เซนติเมตร (ขึ้นอยู่กับชนิดของผัก) รดน้ำให้ชุ่ม พรวนดินและกำจัดวัชพืชตามความเหมาะสม
- 4) ฉีดพ่นสารสมุนไพรที่ผสมกับน้ำส้มควันไม้ในการกำจัดขี้เถ้าแมลงทุก 5 - 7 วัน โดยผสมสารสมุนไพรและน้ำส้มควันไม้อย่างละ 1 ช้อนโต๊ะต่อน้ำ 20 ลิตร
- 5) รดหรือฉีดพ่นปุ๋ยน้ำชีวภาพทุก 7 วัน โดยผสมปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ 1 ช้อนโต๊ะต่อน้ำ 10 ลิตร

คู่มือตัวอย่างความสำเร็จ

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การขยายพันธุ์พืช

นอกจากการขยายพืชผลทางการเกษตรแล้ว ยังมีแนวทางเพิ่มรายได้ โดยการขยายพันธุ์เพื่อขายต้นกล้า โดยใช้วิธีการขยายพันธุ์แบบไม่ใช้เพศ ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้ส่วนต่างๆ ของพืชแทน เช่น ลำต้น ราก ใบ กิ่ง หรือตา ทำให้ต้นใหม่ที่ได้มีลักษณะตรงตามสายพันธุ์ และคงคุณสมบัติและผลผลิตที่ดีดั้งเดิมไว้ได้ มีวิธีการขยายพันธุ์หลากหลายวิธี เช่น

1) การปักชำด้วยกิ่งแก่ : เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับต้นทุ่นดำและเป็นวิธีที่ง่ายที่สุด โดยพืชที่นิยมใช้วิธีนี้ได้แก่ มะขามเทศ มะกอกน้ำ มะเดื่อ ฝรั่ง เป็นต้น

2) การปักชำราก : การปักชำรากให้ได้ผลดีที่สุดต้องใช้รากจากต้นที่อายุยังน้อย และควรทำหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตไปแล้ว เพราะรากจะสะสมอาหารเต็มที่ ก่อนการเจริญเติบโตใหม่ พืชที่นิยมใช้วิธีนี้ได้แก่ สาเก ทับทิม มะไฟ มะเดื่อ ขนุน เป็นต้น

3) การตอน : เป็นการทำให้กิ่งพันธุ์เกิดรากขึ้นในขณะที่ยังติดอยู่กับต้นแม่พันธุ์ ซึ่งต้นแม่บางชนิดสามารถออกรากได้เองตามธรรมชาติ ในขณะที่บางชนิดต้องช่วยกระตุ้นกิ่งจึงจะออกราก กิ่งพันธุ์ที่ได้จากวิธีการนี้เรียกว่า “กิ่งตอน” พืชที่นิยมใช้วิธีนี้ได้แก่ ส้ม มะนาว ลิ้นจี่ ลำไย มะกรูด ละครุด ชมพู ฝรั่ง เป็นต้น

4) การต่อกิ่งแบบเสียบลิ่ม : เป็นวิธีนิยมที่ใช้ในการเปลี่ยนยอดไม้ผล ด้วยการตัดกิ่งพันธุ์ดีจากต้นที่ต้องการ แล้วนำไปเสียบกับต้นใหญ่ วิธีนี้ง่ายและเหมาะสมสำหรับการเปลี่ยนพันธุ์ ซึ่งไม่นานจะแตกเป็นต้นใหม่ พืชที่นิยมใช้วิธีนี้ได้แก่ ทุเรียน ส้ม ขนุน มะม่วง ลองกอง เป็นต้น

การขยายพันธุ์พืชโดยไม่ใช้เพศมีประโยชน์กับพืชบางชนิดที่ไม่สามารถขยายพันธุ์ได้ด้วยเมล็ด เช่น ไม้ อ้อย เป็นต้น โดยต้นใหม่ที่ได้จะไม่กลายพันธุ์และให้ผลผลิตที่มีลักษณะและคุณภาพเหมือนต้นพ่อแม่พันธุ์ นอกจากนี้ ยังใช้ระยะเวลาการออกดอกและติดผลเร็วกว่าต้นที่เกิดจากการเพาะเมล็ด อีกทั้งยังใช้พื้นที่น้อยกว่าการเพาะพันธุ์ด้วยเมล็ดอีกด้วย

การเลี้ยงสัตว์

กลุ่มมีการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์หลากหลายชนิด ได้แก่ โค สุกร เป็ด ไก่ และ ปลาตก โดยภายในศูนย์เรียนรู้ฯ ของนายคำพันธ์ เหล่าวงษ์ ประธานกลุ่ม ได้จัดแบ่งพื้นที่ การเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่โครงการ 1 งาน 1 แสน ตามความเหมาะสมของพื้นที่ ความสามารถในการเลี้ยง และความต้องการของตลาด

อย่างไรก็ตาม นอกจากการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ 1 งาน 1 แสนแล้ว ยังใช้พื้นที่ นาข้าวในช่วงหมดฤดูกาลทำนามาเลี้ยงเป็ดไก่ได้อีกด้วย นับว่าเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิด ความคุ้มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด

การผลิตที่สำคัญในแปลงในรอบปี					
ลำดับที่	กิจกรรม	ค่าใช้จ่าย	รายได้เงินสด	ผลตอบแทน	ตลาด
1.	ข้าวโพดหวาน	19,880	103,880	83,820	ตลาดนัดชุมชน ตลาดสีเขียว จ.มหาสารคาม
2.	พืชผัก - ผลไม้สด	13,500	3,000	39,500	ตลาดนัดชุมชน
3.	การเพาะพันธุ์ไก่ไข่	25,000	50,000	39,000	ร้านขายพันธุ์ไก่ไข่ จ.มหาสารคาม และเกษตรกรทั่วไป
4.	สตรอว์เบอร์รี่ (ปีละ)	2,000	64,000	13,000	ร้านขายพันธุ์ไก่ไข่ จ.มหาสารคาม และเกษตรกรทั่วไป
5.	ไก่พื้นเมือง	9,600	15,000	6,400	ร้านอาหารในถิ่นอำเภอชนบท
6.	เห็ดฟาง	2,800	7,000	4,200	ตลาดในอำเภอชนบท
7.	ปลา	2,000	2,000	2,000	ผู้ซื้อภายในแปลงโคตร
8.	โป๊ส	300	2,000	-	-
9.	ข้าวนาปี	400	2,000	-	-
หมายเหตุ: ผลผลิตในแปลงใช้บริโภคในครัวเรือนด้วย					
ราคาสินค้าเกษตรสำคัญที่เกษตรกรขายได้ ณ ราคาขายปลีก					
จังหวัดมหาสารคาม					
รายการ	ข้าวเปลือกนาปี หอมมะลิ ความชื้น 15%	ข้าวเปลือกนาปี หอมมะลิ ความชื้น 15%	สุกรพันธุ์ผสม น้ำหนัก 100 กก. ขึ้นไป	โคเนื้อลูกผสม ขนาดกลาง (บาทต่อตัว)	ไก่พื้นเมือง
1	9,900	9,900	73	31,200	90
2	18,500	18,500	72	31,500	69
3	3,900	4,400	80	30,800	45
4	14,800	13,000	81	30,712	90
5					62

ภาพรายได้จากการเลี้ยงสัตว์

2. การปลูกข้าวต้นเดียว

การปลูกข้าวต้นเดียวเป็นการทำนาแบบประณีตซึ่งสามารถเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะเป็นการลดจำนวนการใช้เมล็ดพันธุ์ และยังส่งผลให้ศัตรูพืชลดน้อยลงจากระยะห่างที่เหมาะสมของต้นข้าวอีกด้วย โดยกลุ่มฯ ได้เริ่มทดลองการปลูกข้าวต้นเดียวเมื่อปี 2546 และได้ถ่ายทอดขยายผลความสำเร็จมาตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปัจจุบัน

ขั้นตอน/วิธีการปลูก

1. การคัดเมล็ดพันธุ์

คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ต้องการ โดยไม่มีเมล็ดพันธุ์อื่นปน จะคัดพันธุ์ช่วงการเก็บเกี่ยว และคัดรวงที่สมบูรณ์ที่สุดให้ได้เพียงพอต่อพื้นที่ที่จะปลูก ตากให้แห้งเก็บไว้ (ใช้เมล็ดพันธุ์ 1 กิโลกรัมต่อไร่)

2. การเตรียมพื้นที่เพาะปลูก

ปรับปรุงดินหลังเก็บเกี่ยวด้วยการฉีดยาฆ่าวัชพืชน้ำหมักจุลินทรีย์ ในอัตราจุลินทรีย์ 5 ส่วนต่อน้ำ 20 ส่วนต่อพื้นที่ 1 ไร่ แล้วไถกลบตอซัง หว่านพืชปุ๋ยสด (พืชตระกูลถั่ว) ในอัตรา 4 - 5 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อออกดอกไถกลบ

3. การปลูก

เมื่อถึงฤดูทำนา นำพันธุ์ข้าวที่เตรียมไว้แช่น้ำ 2 วัน นำขึ้นหมักไว้ 1 - 2 วัน หรือพอแตกหน่อ นำไปเพาะที่แปลงกล้า (1 กิโลกรัมต่อ 50 ตารางเมตร) เมื่อต้นกล้าโตพอที่จะปลูก หว่านปุ๋ยหมักชีวภาพ ในอัตรา 100 - 200 กิโลกรัมต่อไร่ ไถกลบ คราดให้เรียบ ปรับพื้นที่ราบเสมอกัน ไม่สูงไม่ต่ำ และไม่ให้น้ำขังในแปลง (ถ้ามีน้ำขังให้เอาน้ำออก ถ้าไม่มีน้ำให้เอาน้ำเข้า)

4. อายุของต้นกล้าที่จะนำไปปลูก

เมื่อกล้าโตอายุได้ 7 - 12 วัน ถอนต้นกล้าโดยไม่ให้เมล็ดข้าวหลุดจากต้น (ถ้าเมล็ดหลุด ให้ทิ้งไป) นำต้นกล้าไปปลูกลงในแปลงที่เตรียมไว้ ปักดำต้นเดียวพอให้น้ำท่วมเมล็ดข้าว โดยมีระยะห่างระหว่างต้นและแถวประมาณ 25 - 30 เซนติเมตร ควรปลูกเป็นแถว เพราะง่ายต่อการกำจัดวัชพืช พื้นที่ 1 ไร่ จะใช้ต้นกล้าประมาณ 25,000 ต้น

5. การดูแลรักษา

- หลังปักดำ ถ้าพื้นที่แห้งให้น้ำเข้าให้ทั่วแปลง ทั้งไว้ 1 คืบแล้วให้น้ำออกให้หมด ทั้งไว้ 3 สัปดาห์ แล้วพ่นปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ ในอัตราน้ำหมักฯ 1 ส่วนต่อน้ำ 300 - 500 ส่วน และกำจัดวัชพืช
- พอข้าวอายุได้ 1 เดือน ให้น้ำเข้าในระดับไม่เกิน 10 เซนติเมตร ปล่องให้น้ำขังตลอดจนกระทั่งข้าวออกรวง พ่นปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพอีกเมื่ออายุ 60 วัน และช่วงข้าวตั้งท้อง

6. ระยะเวลาเก็บเกี่ยว

อายุการเก็บเกี่ยวจะขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ของข้าว (ข้าวนาปี) พันธุ์ข้าวเบาจะเก็บเกี่ยวระหว่างวันที่ 1 - 5 พฤศจิกายน พันธุ์ข้าวกลางจะเก็บเกี่ยวระหว่างวันที่ 10 - 15 พฤศจิกายน พันธุ์ข้าวหนักจะเก็บเกี่ยวระหว่างวันที่ 25 - 30 พฤศจิกายน

7. ศัตรูในนาข้าว

ในแปลงจะไม่พบโรคระบาดข้าว แต่ในช่วงข้าวออกรวงแล้วจะมีศัตรูคือนกกระจอก แต่ไม่มากนักถ้าพันธุ์ข้าวออกรวงพร้อมกันกับที่อื่นๆ

8. ประโยชน์

- ลดต้นทุนการผลิตใช้พันธุ์ข้าวน้อย ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ขายได้ราคาสูง (ข้าวอินทรีย์)
- แตกกอดี ประมาณ 20 - 40 ต้น ผลผลิตสูงประมาณ 700 กิโลกรัม ต่อไร่ (นาปี)
- ต้านทานต่อโรค ศัตรูพืชลดน้อยลงเพราะต้นข้าวมีระยะห่างที่เหมาะสม
- เมล็ดข้าวสมบูรณ์ น้ำหนักดี มีคุณค่าทางโภชนาการสูง

3. การแปรรูปข้าว

จากปัญหาเกษตรกรประสบภัยแล้งในการขายข้าวให้กับพ่อค้าคนกลาง จึงคิดวิธีการที่จะเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ โดยในปี 2550 กลุ่มเกษตรกรกรรมยั่งยืนอำเภอกันทรวิชัย ได้รวมตัวกันเพื่อสีข้าวและส่งขายเอง โดยมีกระทรวงเกษตรฯ ให้การสนับสนุนเครื่องสีข้าวกล้องจำนวน 1 ชุด และกลุ่มฯ ได้จัดซื้อเครื่องสีข้าวเพิ่มอีก 1 ชุด ในปัจจุบันกลุ่มฯ สามารถขายข้าวได้ราคาสูงกว่าราคาตลาดกิโลกรัมละ 1 บาท

นอกจากจะรวมตัวกันสีข้าวกล้องเองแล้ว ยังได้ต่อยอดการแปรรูปข้าวกล้องธรรมดาเป็นข้าวกล้องงอกหรือข้าวฮาง เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและคุณค่าทางอาหารอีกด้วย โดยข้าวฮางเป็นการสีข้าวกับเครื่องสีข้าวกล้อง ไม่ขัดขาว เยื่อหุ้มเมล็ดและจมูกข้าวจะยังคงอยู่ สารอาหารที่เป็นประโยชน์ ไม่หลุดหาย จุดเด่นของการผลิตข้าวฮางที่ผ่านกระบวนการต่างๆ แล้ว คือ สารอาหารต่างๆ สูงกว่าข้าวกล้องทั่วไป ในขณะที่สามารถหุงได้เหมือนกับข้าวขาวทั่วไป นิ่มอร่อยใกล้เคียงข้าวขาว และมีกลิ่นหอมอ่อนๆ ของเปลือกข้าว ข้าวฮางจึงเป็นอาหารสุขภาพที่เพิ่มคุณค่าทางโภชนาการ และเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้กับเกษตรกรอีกทางหนึ่ง โดยมีวิธีการแปรรูปดังต่อไปนี้

ขั้นตอน/วิธีทำ

- 1) เตรียมข้าว คือ นำข้าวมาคัดเมล็ด โดยการเติมน้ำลงในภาชนะแล้ว ใช้ตะแกรงคัดเมล็ดที่ไม่สมบูรณ์ออก
- 2) ทำให้ข้าวงอก นำข้าวเปลือกแช่น้ำในถังเป็นระยะเวลา 18 - 24 ชั่วโมง จากนั้นนำข้าวเปลือกที่ทำการแช่น้ำแล้วล้างให้สะอาดจนปราศจากกลืน จะเห็นข้าวงอก (แตกหน่อ)
- 3) นึ่งข้าวงอกให้สุก
 - ทำความสะอาดข้าวก่อนนำข้าวเปลือกไปนึ่ง
 - รดน้ำให้ขึ้นพอเหมาะเพื่อให้ข้าวงอก
 - นึ่งข้าวทิ้งไว้ประมาณ 30 นาที
 - นำข้าวที่นึ่งเรียบร้อยแล้วตากลมให้แห้ง
- 4) ทำการสีข้าวด้วยเครื่องสีข้าวกลิ้งโดยเฉพาะเพื่อแกะเปลือกออก
- 5) นำไปหุงรับประทานหรือใส่บรรจุภัณฑ์เพื่อจำหน่าย

รางวัลความสำเร็จ

ปี 2548

• รางวัลดำรงตนอยู่ในคุณธรรมจริยธรรมและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม โครงการเมืองไทยเมืองคนดี กระทรวงวัฒนธรรม

ปี 2551

• รางวัลปราชญ์ชาวบ้าน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ปี 2552

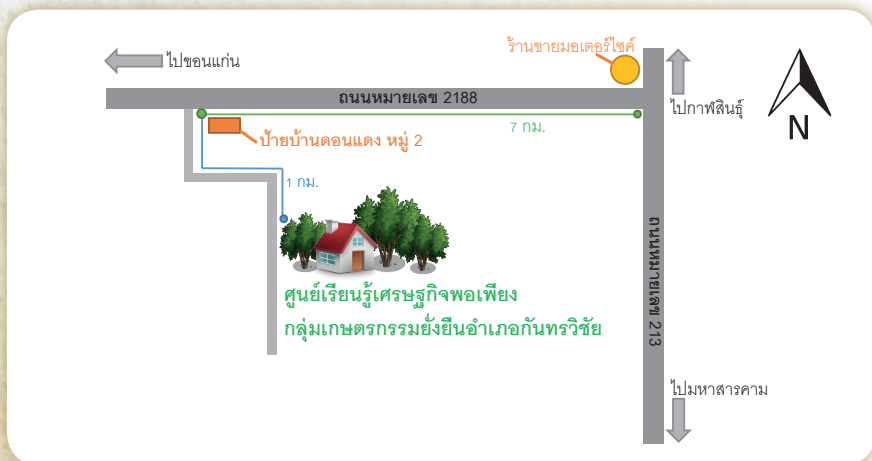
• โล่เกียรติคุณครูบุญชิตีเด่นระดับจังหวัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

• รางวัลผู้นำความรู้จากโครงการชีวิตเพื่อการพัฒนายั่งยืนมาใช้ และขยายผลดีเด่นระดับภาคและระดับประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

• รางวัลรองชนะเลิศด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี การประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2 ประเภทกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

แผนที่

คู่มือตัวอย่างความสำเร็จ

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ลำดับ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สำนักงาน กปร.	ประเภท	จังหวัด	โทรศัพท์
ภาคกลาง				
1	นายประมาณ ประสงค์สันต์	ประชาชนในพื้นที่ห่างไกล และกันดาร	กาญจนบุรี	08 7903 0912
2	นายวินัย สุวรรณไตร	ประชาชนทั่วไป	ฉะเชิงเทรา	09 8816 2825
3	นายสำรอง แดงพลับ	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	เพชรบุรี	08 9076 4325
4	นายณรงค์ บัวสี	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	กรุงเทพฯ	08 7357 6999
5	นายยวง เขียวนิล	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	นนทบุรี	08 1929 9159
6	นายปรีชา เหมกรณ์	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	กรุงเทพฯ	08 5059 3555
7	กลุ่มส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าว ชุมชนบ้านไทรใหญ่	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	นนทบุรี	08 0076 8989
8	ชุมชนบางรักน้อย	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	นนทบุรี	08 1316 0805
9	ชุมชนเพชรราชู พัน.2	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	กรุงเทพฯ	0 2521 1190
10	เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง	หน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาค	เพชรบุรี	0 3246 5171
11	ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	หน่วยงานภาครัฐในส่วนกลาง	กรุงเทพฯ	0 2280 0180
12	กรมราชทัณฑ์	หน่วยงานภาครัฐในส่วนกลาง	นนทบุรี	0 2967 2222
13	บริษัท ซองเดอร์ไทยออร์แกนิกฟู้ด จำกัด	ธุรกิจขนาดย่อม	สุพรรณบุรี	0 2967 1200-1
14	กลุ่มสตรีผลิตภัณฑ์ของใช้ ในครัวเรือน	ธุรกิจขนาดย่อม	เพชรบุรี	08 9515 1128
15	ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมศักดิ์แกล่ง เซอร์วิส	ธุรกิจขนาดย่อม	ระยอง	0 3867 1382
16	บริษัท บาธรูม ดีไซน์ จำกัด	ธุรกิจขนาดกลาง	ปทุมธานี	0 2683 7322-3
17	บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจขนาดใหญ่	กรุงเทพฯ	0 2335 4658
18	บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจขนาดใหญ่	กรุงเทพฯ	0 2739 8000
19	บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)	ธุรกิจขนาดใหญ่	กรุงเทพฯ	0 2202 8000
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ				
20	นายทวี ประหา	ประชาชนในพื้นที่ห่างไกล และกันดาร	มุกดาหาร	09 9914 3917
21	นายแสนหมั่น อินทรไธยา	ประชาชนทั่วไป	อุดรธานี	08 6167 8524

ลำดับ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สำนักงาน กปร.	ประเภท	จังหวัด	โทรศัพท์
22	นายสุนัน ฝ้าหอม	ประชาชนทั่วไป	ขอนแก่น	08 0186 8617
23	นายจันทร์ที ประทุมภา	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	นครราชสีมา	08 9948 4737
24	นางพิมพ์ โฉตันคำ	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	สกลนคร	08 0748 3133
25	นายบุญแทน เหลาสุพะ	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	เลย	08 3346 0287
26	กลุ่มข้าวคุณค่า ขาวนาคุณธรรม	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	ยโสธร	08 7872 1672
27	กลุ่มเกษตรกรมัยยืน อำเภอกันทรวิชัย	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	มหาสารคาม	08 9618 4075
28	ชุมชนบ้านท่าเรือ	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	นครพนม	08 8335 5819
29	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 (ศึกษาสงเคราะห์นางรอง)	หน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาค	บุรีรัมย์	0 4463 1883
30	บริษัท โสมภาส เอ็นจิเนียริ่ง (2005) จำกัด	ธุรกิจขนาดกลาง	มหาสารคาม	08 1052 1270

ภาคเหนือ

31	นายผล มีศรี	ประชาชนในพื้นที่ห่างไกล และกันดาร	พะเยา	08 7174 9928
32	นายสุพจน์ โคมณี	ประชาชนทั่วไป	นครสวรรค์	08 1041 0911
33	นายสมมาตร บุญฤทธิ์	ประชาชนทั่วไป	กำแพงเพชร	08 6207 1285
34	นางเป็รียจันทร์ ต๊ะตันยาง	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	เชียงราย	08 1706 9687
35	นายประพันธ์ ศรีสุวรรณ	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	แพร่	08 5252 2835
36	นายบุญเป็ง จันต๊ะภา	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	เชียงราย	08 9559 8350
37	กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านถ้ำ	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	พะเยา	08 1023 5598
38	กลุ่มศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรยั่งยืนตำบลเมืองชุม	กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่	เชียงราย	08 1025 5598
39	ชุมชนบ้านดอกบัว	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	พะเยา	08 2895 7321
40	โรงพยาบาลหนองม่วงไข่	หน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาค	แพร่	0 5464 7458-60

ภาคใต้

41	นายสมพงษ์ พรผล	ประชาชนทั่วไป	พังงา	08 9123 1589
42	นายสมชาย นิลอนันต์	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	สุราษฎร์ธานี	08 9592 1764
43	นายพินัย แก้วจันทร์	เกษตรกรทฤษฎีใหม่	ยะลา	08 1388 5161
44	ชุมชนบ้านบางโรง	ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง	ภูเก็ต	08 1892 9204
45	เทศบาลตำบลปลายพระยา	หน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาค	กระบี่	0 7568 7141
46	บริษัท พรทิพย์ ภูเก็ต จำกัด	ธุรกิจขนาดย่อม	ภูเก็ต	0 7626 1555
47	บริษัท แพลนริโอเซ็นส์ จำกัด	ธุรกิจขนาดกลาง	ตรัง	0 2237 9070

“

เศรษฐกิจพอเพียง คือ
การสร้างอนาคตให้น้อยกว่าอดอยากยั่งยืน

”

ผู้จัดพิมพ์ :

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

2012 ซอยอรุณอมรินทร์ 36 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน

เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700 โทร. 0-2447-8500-6 โทรสาร 0-2447-8562

www.rdpb.go.th

พิมพ์ครั้งแรก : ธันวาคม 2559

จำนวนพิมพ์ : 3,000 เล่ม

พิมพ์ที่ : หจก. อรุณการพิมพ์

